

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 201/2014-24

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 10. júna 2014 v senáte zloženom z predsedu Ľubomíra Dobríka a zo sudcov Jána Auxta a Rudolfa Tkáčika prerokoval sťažnosť L. V., zastúpeného advokátkou JUDr. Vladimírou Běhalovou, Advokátska kancelária, Rastislavova 68, Košice, pre namietané porušenie jeho základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 6 T 34/2005 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo L. V. na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 6 T 34/2005 p o r u š e n é b o l o .

2. Okresnému súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 6 T 34/2005 p r i k a z u j e k o n ať bez zbytočných prietáhov.

3. L. V. priznáva finančné zadost'učinenie v sume 1 500 € (slovom tisícpäťsto eur), ktoré je Okresný súd Košice I povinný vyplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Okresný súd Košice I je povinný uhradiť L. V. trovy konania v sume 275,94 € (slovom dvestosedemdesiatpäť eur a deväťdesiatštyri centov) do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia na účet jeho právnej zástupkyne JUDr. Vladimíry Běhalovej, Advokátska kancelária, Rastislavova 68, Košice.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. III. ÚS 201/2014-10 z 18. marca 2014 prijal na ďalšie konanie sťažnosť L. V. (ďalej len „sťažovateľ“) podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“), ktorou namietal porušenie svojho základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Košice I (ďalej len „okresný súd“) v trestnom konaní vedenom pod sp. zn. 6 T 34/2005.

Predseda okresného súdu sa na základe výzvy ústavného súdu vyjadril k sťažnosti podaním sp. zn. Spr 74/13 z 28. apríla 2014, v ktorom uviedol:

„Z vyjadrenia zákonného sudcu vyplýva, že poškodenému L. V. nič nebránilo si svoj nárok uplatniť aj cestou civilného súdu, nakoľko nebolo spochybnené prevzatie peňazí a toto ani obžalovaní vo svojich výpovediach nepopierali a tým mohol predísť priet'ahom, na ktoré sťažovateľ poukazuje.“

Súčasťou vyjadrenia bola chronológia procesných úkonov, z ktorej okrem iného vyplýva:

„... Obžaloba Okresnej prokuratúry Košice I bola tunajšiemu súdu doručená dňa 26.7.2005. Vec bola náhodným výberom pridelená sudcovi JUDr. Martinovi Michalanskému. Zákonný sudca JUDr. Martin Michalanský od 20. 11. 2006 do 19. 11. 2007 vykonával stáž na Krajskom súde v Košiciach, preto bol predmetný spis dňa 29. 11. 2006 na základe Opatrenia predsedu Okresného súdu Košice I pridelený JUDr. Svetlane Šupovej ako zákonnej sudkyňi.

Dňa 9. 2. 2010 bol vo veci vynesený rozsudok, na základe ktorého boli obžalovaní uznaní vinnými. Proti tomuto rozsudku podali obžalovaní dňa 22. 7. 2010 odvolanie. Odvolací súd uznesením zo dňa 15. 8. 2011 zrušil rozsudok súdu prvého stupňa a vec mu opätovne vrátil na prejednanie a rozhodnutie.

V dôsledku zmeny v personálnom obsadení súdu bol predmetný spis dňa 6. 2. 2013 Opatrením predsedu Okresného súdu Košice I pridelený do súdneho oddelenia 10 T a zákonným sudcom sa stal JUDr. Jozef Mikluš. Následne tento zákonný sudca vytyčil termín hlavného pojednávania na 10. 6. 2013, ktoré bolo odročené na 7. 8. 2013 z dôvodu neprítomnosti obžalovaných a ich obhajcu, ako aj náhradného obhajcu. Súd súčasne zistil, že náhradný obhajca JUDr. Gerhard Zvolánek je príbuzným jednej z poškodených a z tohto dôvodu bola opatrením zo dňa 14. 6. 2013 zrušená obhajoba JUDr. Zvolánka a za náhradného obhajcu bol ustanovený dňa 14. 6. 2013 JUDr. Roman Fulka.

Súd následne vytyčil termín pojednávania na 23. 9. 2013, ktoré bolo odročené pre neprítomnosť obžalovaných, u ktorých nebolo riadne vykázané doručenie v mieste ich bydliska. Novú adresu obžalovaných pre doručovanie oznámil obhajca JUDr. Romža dňa 27. 9. 2013. Hlavné pojednanie zo dňa 23. 9. 2013 súd odročil na deň 28. 10. 2013. Aj toto pojednanie bolo odročené na 9. 12. 2013. Následne boli určené termíny hlavných pojednávanií na deň 5. 2. 2014, 12. 2. 2014 a 31. 3. 2014, na ktorom bol vyhlásený oslobodzujúci rozsudok...“

Okresný súd vo svojom vyjadrení v závere uviedol, že *„... S poukazom na vyššie uvedené skutočnosti v plnom rozsahu ponechávam na úvahu ústavného súdu, či v danej veci*

došlo k neodôvodneným priet'ahom v konaní. Jednoznačne však možno konštatovať, že od podania obžaloby na súd v roku 2005 až po konečné rozhodnutie súdu prvého stupňa v marci 2014 uplynula značne dlhá doba, pričom do značnej miery k dĺžke celého konania prispela aj častá zmena v osobách zákonných sudcov, čo považujem za objektívne príčiny prispievajúce k celkovej dĺžke tohto konania.“.

Z obsahu s'ťažnosti a zo súdneho spisu okresného súdu sp. zn. 6 T 34/2005 ústavný súd zistil rovnaké skutočnosti, čo sa týka predloženej chronológie, aké uviedol okresný súd, preto ich považoval za preukázané.

Predseda okresného súdu vo svojom vyjadrení z 28. apríla 2014 súhlasil s upustením od ústneho pojednávania. Právna zástupkyňa s'ťažovateľa v podaní z 19. mája 2014 súhlasila tiež s upustením od ústneho pojednávania. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

S'ťažovateľ sa s'ťažnosťou domáhal vyslovenia porušenia svojho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných priet'ahov..., a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, podľa ktorého každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom...

Ústavný súd pri rozhodovaní o s'ťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru vychádza zo svojej ustálenej judikatúry (IV. ÚS 15/03, I. ÚS 24/03, II. ÚS 66/03), v súlade s ktorou možno za konanie (postup) súdu odstraňujúce právnu neistotu s'ťažovateľa v konkrétnom posudzovanom prípade považovať také konanie, ktoré smeruje k právoplatnému rozhodnutiu vo veci alebo k odstráneniu jeho právnej neistoty zákonom dovoleným

spôsobom. K vytvoreniu právnej istoty preto dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu (III. ÚS 127/03).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v trestnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Pri posudzovaní otázky, či v trestnom konaní vedenom na okresnom súde pod sp. zn. 6 T 34/2005 došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (IV. ÚS 74/02, III. ÚS 111/02, III. ÚS 142/03) zohľadnil tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitost' veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Za súčasť prvého kritéria sa považuje aj povaha prerokováanej veci.

1. Pokiaľ ide o právnu a skutkovú zložitost' trestnej veci vedenej na okresnom súde pod sp. zn. 6 T 34/2005, ústavný súd konštatuje, že predmetné trestné konanie nemožno považovať za právne ani skutkovo zložit'é. Okresný súd vo vyjadrení k s'ťažnosti síce uviedol, že počas konania došlo k viacerým zmenám v personálnom obsadení, čo však podľa názoru ústavného súdu nemôže byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov a v konečnom dôsledku nezbavujú štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné priet'ahy v trestnom konaní. Právnu zložitost' trestnej veci s'ťažovateľa ústavný súd nezistil, pretože právne posúdenie skutku je súčasťou štandardnej rozhodovacej činnosti a modality tohto posudzovania sú vysvetlené v rozsiahlej judikatúre.

2. Pri posudzovaní druhého kritéria, t. j. hodnotenia prípadných zbytočných priet'ahov v trestnom konaní spôsobených správaním s'ťažovateľa, ústavný súd dospel k záveru, že s'ťažovateľ neprispel k dĺžke posudzovaného trestného konania.

3. Napokon sa ústavný súd zaoberal postupom okresného súdu v posudzovanej veci a poukazuje na to, že trvanie napadnutého trestného konania viac ako 8 rokov na okresnom súde je už samo osebe neprimerané.

Ústavný súd poukazuje na to, že postup okresného súdu v napadnutom trestnom konaní bol neefektívny, čo vyplýva predovšetkým z toho, že rozsudok okresného súdu sp. zn. 6 T 34/2005 z 9. februára 2010 bol odvolacím súdom 15. augusta 2011 zrušený a vec bola vrátená súdu prvého stupňa na ďalšie konanie.

Keďže okresný súd v rozsahu svojej právomoci nesie zodpovednosť aj za zabezpečenie efektívneho postupu, ktorý mal smerovať k odstráneniu právnej neistoty, v ktorej sa sťažovateľ v predmetnej veci počas trestného konania nachádzal, čo je základným účelom práva zaručeného v citovanom článku ústavy (pozri napr. I. ÚS 41/02), a jeho neefektívna činnosť mala rozhodne vplyv na doterajšiu dĺžku konania, ústavný súd preto nemohol akceptovať vyjadrenie okresného súdu, že vo veci samej konal a zbytočné prietahy v konaní neboli zistené. Okresný súd vo veci rozhodol, ale toto rozhodnutie bolo krajským súdom na základe odvolania zrušené, čo tiež možno pripočítať na ťarchu konania pred okresným súdom ako neefektívne konanie.

V tejto súvislosti ústavný súd už uviedol (napr. I. ÚS 23/03, I. ÚS 141/03), že personálne problémy (nedostatočné obsadenie súdu, zaťaženosť sudcov) a nadmerné množstvo vecí, v ktorých sa musí zabezpečiť súdne konanie, by mohlo len dočasne ospravedlniť vzniknuté prietahy, a to len v tom prípade, ak sa na ten účel prijali včas adekvátne opatrenia (m. m. I. ÚS 39/00, I. ÚS 55/02). Okresný súd vo svojom vyjadrení neuviedol žiadne konkrétne skutočnosti, na základe ktorých by bolo možné usudzovať, že v danej veci ide o takýto prípad. Postup okresného súdu a jeho nesústredené konanie ústavný súd hodnotil tak, že nesmeroval k nastoleniu právnej istoty vo veci, čo môže len právoplatné rozhodnutie.

Vzhľadom na uvedené skutočnosti preto ústavný súd dospel k názoru, že doterajším postupom okresného súdu v trestnom konaní, ktoré je ním vedené pod sp. zn. 6 T 34/2005,

došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Pretože ústavný súd zistil porušenie označeného základného práva s'ťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru okresným súdom v trestnom konaní vedenom pod sp. zn. 6 T 34/2005, prikázal mu, aby vo veci konal bez zbytočných priet'ahov, a odstránil tak stav právnej neistoty, v ktorej sa nachádza s'ťažovateľ.

III.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie s'ťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa s'ťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Z ustanovenia § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde vyplýva, že ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť s'ťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

S'ťažovateľ vo svojej s'ťažnosti žiadal aj o priznanie finančného zadosťučinenia v sume 10 000 € voči okresnému súdu z dôvodov v nej uvedených.

Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovriešenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

Podľa názoru ústavného súdu prichádza v tomto prípade do úvahy aj priznanie finančného zadosťučinenia. Pri jeho určení ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Ústavný súd vzhľadom na doterajšiu dĺžku trestného konania okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 6 T 34/2005 berúc do úvahy konkrétne okolnosti danej veci považoval priznanie sumy 1 500 € sťažovateľovi za primerané finančné zadosťučinenie podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde, pričom ústavný súd vzal do úvahy aj postavenie sťažovateľa v konaní ako poškodeného v trestnej veci.

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom. Právna zástupkyňa sťažovateľa trovy konania vyčíslila sumou 418 €, a to za tri úkony právnej služby (prevzatie a príprava právneho zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti, vyjadrenie z 19. mája 2014).

Ústavný súd podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) priznal sťažovateľovi náhradu trov konania. Základom pre výpočet náhrady za úkon právnej služby je v danom prípade priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky v prvom polroku 2012 v sume 781 €. Ústavný súd priznal sťažovateľovi (§ 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde) náhradu trov konania za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2013 (príprava a prevzatie vecí a písomné vyhotovenie sťažnosti) po 130,16 €. Ďalej má právna zástupkyňa sťažovateľa aj nárok na náhradu režijného paušálu 7,81 € za jeden úkon podľa vyhlášky. Náhrada trov konania, ktorú ústavný súd priznal sťažovateľovi, spolu predstavuje sumu 275,94 €.

Vyjadrenie právnej zástupkyne z 19. mája 2014 k stanovisku okresného súdu nepovažoval ústavný súd za také, ktoré by nejakým spôsobom prispelo k bližšiemu

objasneniu veci, preto ústavný súd náhradu trov právneho zastúpenia za tento úkon nepriznal.

Priznanú úhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľa (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 Občianskeho súdneho poriadku).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 10. júna 2014